

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут людини
Кафедра спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
(О. Б. Жильцов)
2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Спеціальна психологія»

для студентів

спеціальності 231 Соціальна робота
(шифр і назва спеціальності (тей))

освітнього рівня першого (бакалаврського)
(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми 231.00.01 Соціальна робота
(шифр і назва освітньої програми)

спеціалізації спеціальна психологія
(за наявності) (назва спеціалізації)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти

Програма № 111348
Мисюк
(підпис) (прізвище, ініціали)

« » 20 18 р.

Київ – 2018

Розробники:

Таран Оксана Петрівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка.

Супрун Ганна Володимирівна, кандидат психологічних наук, викладач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка.

Дубовик Марія Олександрівна, кандидат психологічних наук, викладач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладач:

Дубовик Марія Олександрівна, кандидат психологічних наук, викладач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Протокол від 30.08. 2018 р. № 8

Завідувач кафедри _____ (підпис) (О.В. Мартинчук)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми Логопедія)

(назва освітньої програми)

30.08. 2018 р.

Керівник освітньої програми _____ (підпис) (О.В. Мартинчук)

Робочу програму перевірено

03.09.2018 р.

Заступник директора/декана _____ (підпис) (Р.О. Павлюк)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120	
Курс	2	-
Семестр	3	-
Обсяг кредитів	4	-
Обсяг годин, в тому числі:	120	-
Аудиторні	56	-
Модульний контроль	8	-
Семестровий контроль	30	-
Самостійна робота	26	-
Форма семестрового контролю	екзамен	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: систематизувати знання зі спеціальної психології, сприяти формуванню навичок практичної діяльності соціального працівника з дітьми з особливими освітніми потребами (діагностичної, корекційно-розвивальної, консультативної, просвітницької).

Завдання:

- формувати загальні компетентності: здатність до критичного мислення, аналізу та синтезу;
- формувати фахові компетентності: здатність застосовувати знання з основ спеціальної психології у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

3. Результати навчання за дисципліною:

- знати теоретичні засади спеціальної психології;
- знати особливості психічного розвитку при різних типах порушень;
- знати і розуміти особливості психічних властивостей особистості на різних вікових етапах її розвитку;
- знати основні методи, прийоми, методики психодіагностики;
- уміти використовувати методики діагностики, корекції та профілактики девіантної поведінки;
- уміти здійснювати психологічне консультування в психолого-педагогічному супроводі родин, що виховують дітей з особливими освітніми потребами.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1 Вступ до спеціальної психології							
Тема 1. Предмет, завдання спеціальної психології. Зв'язок спеціальної психології з іншими науками	6	2	2	-	-	-	2
Тема 2. Закономірності нормального та порушеного розвитку. Типи дизонтогенезу	7	2	2	-	-	-	3
Тема 3. Теоретичне підґрунтя аналізу структури порушеного розвитку	6	2	2	-	-	-	2
Модульний контроль	2						
Разом	21	6	6	-	-	-	7
Змістовий модуль 2 Дизонтогенез інтелектуального розвитку та при мовленнєвих порушеннях							
Тема 4. Дизонтогенез інтелектуального розвитку: особливості психічних процесів та соціального розвитку	10	4	4	-	-	-	2
Тема 5. Клініко-психологічні особливості та формування особистості дітей із затримкою психічного розвитку	11	4	4	-	-	-	3
Тема 6. Особливості психічного та соціального розвитку дітей з мовленнєвими порушеннями	6	2	2	-	-	-	2
Модульний контроль	2						
Разом	29	10	10	-	-	-	7
Змістовий модуль 3 Особливості дизонтогенезу при інших типах порушень психофізичного розвитку							
Тема 7. Психічний та соціальний розвиток при сенсорних порушеннях	10	4	4	-	-	-	2

Тема 8. Клініко-психологічні особливості та становлення особистості дитини при порушеннях опорно-рухової сфери	7	2	2	-	-	-	3
Тема 9. Клініко-психологічні особливості та становлення особистості дитини при розладах аутистичного спектра	6	2	2	-	-	-	2
Модульний контроль	2						
Разом	25	8	8	-	-	-	7
Змістовий модуль 4 Специфіка корекційно-розвивальної та соціально-реабілітаційної роботи з дітьми з порушеним розвитком							
Тема 10. Стратегічні напрями корекційно-розвивальної та соціально-реабілітаційної роботи з дітьми з порушеним розвитком	6	2	2	-	-	-	2
Тема 11. Модифікація методів та методик роботи з дітьми з порушеним розвитком	7	2	2	-	-	-	3
Модульний контроль	2						
Разом	15	4	4	-	-	-	5
Підготовка та проходження контрольних заходів	30						
Усього	120	28	28	-	-	-	26

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 Вступ до спеціальної психології

Тема 1. Предмет, завдання спеціальної психології. Зв'язок спеціальної психології з іншими науками

Сутність спеціальної психології. Предмет та задачі спеціальної психології. Дитина з особливими освітніми потребами в системі суспільних відносин. Взаємозв'язок спеціальної психології з іншими галузями психології та науками. Принципи спеціальної психології.

Ключові слова: спеціальна психологія, розділи спеціальної психології, корекція, компенсація, реабілітація, інвалідність.

Рекомендована основна література [1, 3, 4]

Рекомендована додаткова література [11]

Тема 2. Закономірності нормального та порушеного розвитку.

Типи дизонтогенезу

Поняття норми та відхилення. Характеристика понять: норма, патологія, дефект, інвалідність. Закономірності типового та порушеного розвитку. Психологічна структура порушення розвитку. Онтогенез та дизонтогенез. Концепції психічного дизонтогенезу В.В.Лебединського та В.І.Лубовського.

Ключові слова: норма, патологія, онтогенез, дизонтогенез, зона найближчого розвитку, структура дефекту.

Рекомендована основна література [1, 3, 4, 5]

Рекомендована додаткова література [11]

Тема 3. Теоретичне підґрунтя аналізу структури порушеного розвитку

Культурно-історична теорія та вчення про вищі психічні функції Л. Виготського, теорія діяльності О.М. Леонтьєва. Роль соціалізації в психічному розвитку дитини. Формувальний експеримент як метод дослідження та формування в спеціальній психології. Значення соціальної ситуації та процесу інтеріоризація для психічного розвитку дитини. Різні аспекти процесу інтеріоризації для цілісного розвитку та соціалізації дитини.

Ключові слова: культурно-історична теорія, теорія діяльності, соціалізація, соціальна ситуація розвитку, інтеріоризація

Рекомендована основна література [3, 4, 5]

Рекомендована додаткова література [11]

Змістовий модуль 2

Дизонтогенез інтелектуального розвитку та при мовленнєвих порушеннях

Тема 4. Дизонтогенез інтелектуального розвитку: особливості психічних процесів та соціального розвитку

Загальна характеристика дизонтогеній за типом ретардації. Олігофренія та її класифікація за етіологією. Чинники виникнення порушень розумового розвитку. Ступені розумової відсталості. Класифікація психічного недорозвитку (за Д.М.Ісаєвим): астенічна, атонічна, дисфорична, стенічна. Загальна характеристика психічного розвитку розумово відсталих дітей (основні властивості психічної діяльності).

Особливості вищих психічних функцій при різних формах інтелектуальних порушень. Специфіка соціального розвитку та становлення особистості: мотиваційна сфера, образ Я, характер, самосвідомість, саморегуляція.

Ключові слова: олігофренія, порушення розумового, характер, саморегуляція.

Рекомендована основна література [1, 2, 3, 4, 5]

Рекомендована додаткова література [7]

Тема 5. Клініко-психологічні особливості та формування особистості дітей із затримкою психічного розвитку

Затримка психічного розвитку, психологічна структура порушення. Чинники виникнення. Класифікація дітей із затримкою психічного розвитку (за К.С. Лубовським): конституціонального походження (гармонійний психічний та психофізичний інфантилізм); соматичного походження; психогенного походження; церебрально-органічного генезу. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ЗПР.

Психологічна характеристика розвитку дитини із ЗПР. Особливості соціальних взаємовідносин, ціннісні орієнтації, образ Я та самооцінка. Специфіка психічного розвитку: ігрова діяльність, мовлення, практична та розумова діяльність.

Ключові слова: затримка психічного розвитку (ЗПР), інфантилізм, характер, критичність, саморегуляція.

Рекомендована основна література [1, 2, 3, 4, 5]

Рекомендована додаткова література [7]

Тема 6. Особливості психічного та соціального розвитку дітей з мовленнєвими порушеннями

Психофізична, лінгвістична та психологічна природа порушень мовлення (І.Павлов, М.Бернштейн, О.Лурія, О.Потебня, М.Лісіна, Л.Цветкова). Концепція мовлення як ключової вищої психічної функції людини (Л. Виготський). Огляд порушень мовлення центрального та периферійного характеру.

Психолого-педагогічна класифікація мовленнєвих порушень. Загальні особливості психічного та соціального розвитку при різних типах мовленнєвих порушень.

Ключові слова: порушення мовленнєвого розвитку (первинні, вторинні), дислалія, ринолалія, ринофонія, дистонія, дизартрія, алалія, афазія, дизграфія, аграфія, дислексія, загальний недорозвиток мовлення, заїкання.

Рекомендована основна література [1, 2, 3, 4, 5]

Рекомендована додаткова література [2]

Змістовий модуль 3

Особливості дизонтогенезу при інших типах порушення психофізичного розвитку

Тема 7. Психічний та соціальний розвиток при сенсорних порушеннях

Сутність сурдопсихології, предмет та задачі. Чинники порушень слуху. Класифікація порушень слуху: глухі, пізнооглухлі, туговухі. Загальна характеристика психічного та соціального розвитку дітей з порушеннями слуху.

Тифлопсихологія – предмет та задачі. Чинники порушення зору. Класифікація порушень зору: незрячі, слабозорі. Загальна характеристика особливостей психічного та соціального розвитку дітей з порушеннями зору.

Ключові слова: глухі, пізнооглухлі, туговухі, незрячі, слабозорі.

Рекомендована основна література [1, 2, 3, 4, 5]

Рекомендована додаткова література [4, 9]

Тема 8. Клініко-психологічні особливості та становлення особистості дитини при порушеннях опорно-рухової сфери

Ортопсихологія – предмет та задачі. Порушення опорно-рухової сфери – дитячий церебральний параліч (ДЦП). Чинники виникнення ДЦП. Форми ДЦП: спастична деплегія, геміпаретична, гіперкінетична, подвійна гіплегія, атонічно-астатична. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ДЦП. Характеристика особистості дитини з порушеннями опорно-рухового апарату.

Ключові слова: дитячий церебральний параліч, інфантилізм, особистість, характер, мотиви, самооцінка.

Рекомендована основна література [1, 2, 3, 4, 5]

Рекомендована додаткова література [11]

Тема 9. Клініко-психологічні особливості та становлення особистості дитини при розладах аутистичного спектра

Загальна характеристика поняття розладів аутистичного спектра (РАС). Історія питання розладів аутистичного спектра: синдром Каннера, синдром Аспергера. Перші прояви РАС та базові діагностичні критерії: класичне та сучасне розуміння. Особливості моторики, пізнавальних процесів, емоційно-вольової сфери при розладах аутистичного спектра. Основні теорії аутизму. Характеристика особистості дитини з РАС.

Ключові слова: розлади аутистичного спектра, дефіцит соціальної взаємодії та комунікації, обмеженість і повторюваність поведінки.

Рекомендована основна література [4, 5]

Рекомендована додаткова література [1, 3, 5, 6, 8, 10, 12]

Змістовий модуль 4

Специфіка корекційно-розвивальної та соціально-реабілітаційної роботи з дітьми з порушеним розвитком

Тема 10. Стратегічні напрями корекційно-розвивальної та соціально-реабілітаційної роботи з дітьми з порушеним розвитком

Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку. Стратегія проведення корекційно-розвивальної та соціально-психологічної роботи (формування соціальних зв'язків, самостійності, практичних та розумових дій, довільності та саморегуляції).

Суб'єкти впливу корекційно-розвивальної роботи (дитина, батьки, педагоги). Професійно важливі якості фахівця для роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку.

Ключові слова: корекція, реабілітація, соціалізація, абілітація, розвиток, професійна етика.

*Рекомендована основна література [1, 3, 4, 5]
Рекомендована додаткова література [6, 8, 10, 12]*

Тема 11. Модифікація методів та методик роботи з дітьми з порушеним розвитком

Обґрунтування потреби модифікації методів та методик роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку. Напрями модифікації: орієнтація на візуальне сприймання, наявність підготовчих періодів на кожному етапі, більша кількість часу на оволодіння навчальним змістом (навичкою), ретельне відпрацювання кожного етапу навчання. Особливості формування сфери соціальних взаємовідносин: формування міжособистісних стосунків у діяльності. Формування образу Я, формування емоційної та сфери потреб, зниження тривожності у стосунках з дорослими.

Ключові слова: доступність, етапність, індивідуальний підхід, особистість, соціалізація, потреби.

*Рекомендована основна література [1, 3, 4, 5]
Рекомендована додаткова література [6, 8, 10, 12]*

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	5	5	4	4	2	2
Відвідування семінарських занять	1	3	3	5	5	4	4	2	2
Відвідування практичних занять	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Робота на семінарському занятті	10	3	20	5	30	4	20	2	10
Робота на практичному занятті	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15	3	15	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом		-	66	-	80	-	68	-	49
Максимальна кількість балів: 263									
Розрахунок коефіцієнта: $K = 263 / 60 = 4,38$									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Змістовий модуль 1

Вступ до спеціальної психології

Тема 1. Предмет, завдання спеціальної психології. Зв'язок спеціальної психології з іншими науками (2 год.)

Завдання: Проаналізувати чинники виникнення спеціальної психології, як окремої психологічної галузі. Обґрунтувати вашу думку, вказати використані джерела (ресурси).

Критерії оцінювання:

1. Змістовність – 2 б.
2. Логічність – 1 б.
3. Здатність до рефлексії – 2 б.

Тема 2. Закономірності нормального та порушеного розвитку. Типи дизонтогенезу (3 год.)

Завдання: створити схему взаємозв'язку чинників порушення розвитку, обґрунтувати вашу думку, вказати використані джерела (ресурси).

Критерії оцінювання:

1. Змістовність – 2 б.
2. Правильність – 2 б.
3. Самостійність – 1 б.

Тема 3. Теоретичне підґрунтя аналізу структури порушеного розвитку (2 год.)

Завдання: розкрити роль психологічної теорії Л. Виготського у становленні спеціальної психології. Обґрунтувати вашу думку, вказати використані джерела (ресурси).

Критерії оцінювання:

1. Змістовність – 2 б.
2. Правильність – 2 б.
3. Самостійність – 1 б.

Змістовий модуль 2

Дизонтогенез інтелектуального розвитку та при мовленнєвих порушеннях

Тема 4. Дизонтогенез інтелектуального розвитку: особливості психічних процесів та соціального розвитку (2 год.)

Завдання: проаналізувати особливості психічного розвитку при порушеннях розумового розвитку при різних ступенях глибини порушення.. Заповнити порівняльну таблицю та вказати використані джерела (ресурси).

Параметри	Порушення інтелектуального розвитку			
	Розумова відсталість легкого ступеня	Розумова відсталість помірного ступеня	Розумова відсталість тяжкого ступеня	Глибока розумова відсталість
Моторика				
Сприймання				
Увага				
Пам'ять				
Мовлення				
Мислення (Загальний інтелект)				
Емоційно-вольова сфера				
Мотиваційно-потребова сфера				
Особливості особистості				
Особливості діяльності				
Соціальна адаптація				
Ваш варіант				
Ваш варіант...				

Критерії оцінювання:

1. Змістовність – 2 б.
2. Правильність – 2 б.
3. Самостійність – 1 б.

Тема 5. Клініко-психологічні особливості та формування особистості дітей із затримкою психічного розвитку (3 год.)

Завдання: здійснити порівняльний аналіз психічного розвитку при порушеннях розумового розвитку та затримці психічного розвитку. Обрати по одній з форм проявів порушень інтелектуального розвитку та ЗПР. Заповнити порівняльну таблицю та вказати використані джерела (ресурси).

Параметри	Порушення інтелектуального розвитку	ЗПР
Форма		
Чинники виникнення		
Моторика		
Сприймання		
Увага		
Пам'ять		
Мовлення		
Мислення (Загальний інтелект)		
Емоційно-вольова сфера		

Мотиваційно-потребова сфера		
Особливості особистості		
Особливості діяльності		
Соціальна адаптація		
Ваш варіант		
Ваш варіант...		

Критерії оцінювання:

1. Змістовність – 2 б.
2. Правильність – 2 б.
3. Самостійність – 1 б.

Тема 6. Особливості психічного та соціального розвитку дітей з мовленнєвими порушеннями (2 год.)

Завдання: здійснити порівняльний аналіз порушень розвитку затримці психічного розвитку та загальному недорозвитку мовлення. Обрати по одній з форм проявів ЗПР та один з рівнів загального недорозвитку мовлення. Заповнити порівняльну таблицю та вказати використані джерела (ресурси).

Параметри	ЗПР	ЗНМ
Форма		
Чинники виникнення		
Моторика		
Сприймання		
Увага		
Пам'ять		
Мовлення		
Мислення (Загальний інтелект)		
Емоційно-вольова сфера		
Мотиваційно-потребова сфера		
Особливості особистості		
Особливості діяльності		
Соціальна адаптація		
Ваш варіант		
Ваш варіант...		

Критерії оцінювання:

1. Змістовність – 2 б.
2. Здатність до рефлексії – 2 б.
3. Самостійність – 1 б.

Змістовий модуль 3

Особливості дизонтогенезу при інших типах порушення психофізичного розвитку

Тема 7. Психічний та соціальний розвиток при сенсорних порушеннях (2 год.)

Завдання: здійснити порівняльний аналіз психічного розвитку при сенсорних порушеннях. Обрати по одній з форм проявів порушення слуху та зору. Заповнити порівняльну таблицю та вказати використані джерела (ресурси).

Параметри	Порушення слуху	Порушення зору
Форма		
Чинники виникнення		
Моторика		
Сприймання		
Увага		
Пам'ять		
Мовлення		
Мислення (Загальний інтелект)		
Емоційно-вольова сфера		
Мотиваційно-потребова сфера		
Особливості особистості		
Особливості діяльності		
Соціальна адаптація		
Ваш варіант		
Ваш варіант...		

Критерії оцінювання:

1. Змістовність – 2 б.
2. Здатність до рефлексії – 2 б.
3. Самостійність – 1 б.

Тема 8. Клініко-психологічні особливості та становлення особистості дитини при порушеннях опорно-рухової сфери (3 год.)

Завдання: здійснити порівняльний аналіз психічного розвитку при різних формах порушення опорно-рухового апарату. Обрати дві форми проявів ДЦП. Заповнити порівняльну таблицю та вказати використані джерела (ресурси).

Параметри	Форма ДЦП	Форма ДЦП
Чинники виникнення		
Моторика		
Сприймання		
Увага		
Пам'ять		
Мовлення		
Мислення		

(Загальний інтелект)		
Емоційно-вольова сфера		
Мотиваційно-потребова сфера		
Особливості особистості		
Особливості діяльності		
Соціальна адаптація		
Ваш варіант		
Ваш варіант...		

Критерії оцінювання:

1. Змістовність – 2 б.
2. Правильність – 2 б.
3. Самостійність – 1 б.

Тема 9. Клініко-психологічні особливості та становлення особистості дитини при розладах аутистичного спектра (2 год.)

Завдання: систематизувати специфічні особливості розвитку дитини з розладами аутистичного спектра відносно когнітивної, емоційної та поведінкової сфер особистості. Заповнити порівняльну таблицю та вказати використані джерела (ресурси).

Параметри	Характеристики
Форма	
Чинники виникнення	
Моторика	
Сприймання	
Увага	
Пам'ять	
Мовлення	
Мислення (Загальний інтелект)	
Емоційно-вольова сфера	
Мотиваційно-потребова сфера	
Особливості особистості	
Особливості діяльності	
Соціальна адаптація	
Ваш варіант	
Ваш варіант...	

Критерії оцінювання:

1. Змістовність – 2 б.
2. Правильність – 2 б.
3. Самостійність – 1 б.

Змістовий модуль 4

Специфіка корекційно-розвивальної та соціально-реабілітаційної роботи з дітьми з порушеним розвитком

Тема 10. Стратегічні напрями корекційно-розвивальної та соціально-реабілітаційної роботи з дітьми з порушеним розвитком (2 год.)

Завдання: підготувати презентацію про особливості надання корекційно-розвивальної та соціально-реабілітаційної допомоги дітям з особливими освітніми потребами (за кордоном та в Україні). Обрати один терапевтичний напрямок. Вказати використані джерела (ресурси).

Перелік терапевтичних напрямів допомоги дітям з порушеннями психофізичного розвитку:

- TEACCH
- АВА (прикладний аналіз поведінки)
- Flortime (DIR)
- Кінезотерапія
- Музикотерапія
- Анімалотерапія
- Терапія з однолітками (PEER)
- PECS
- Сенсорна інтеграція (ерготерпія)
- Фізична терапія
- Нейропсихологічна терапія

Критерії оцінювання:

1. Змістовність – 2 б.
2. Здатність до рефлексії – 2 б.
3. Самостійність – 1 б.

Тема 11. Модифікація методів та методик роботи з дітьми з порушеним розвитком (3 год.)

Завдання: підготувати чотири приклади практичної роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку за планом:

- Назва вправи/гри/заняття
- Мета
- Форма (групова, індивідуальна)
- Для якого віку та якої категорії дітей.
- Обладнання.
- Інструкція.
- Варіанти/ускладнення.

Критерії оцінювання:

1. Змістовність – 2 б.
2. Здатність до рефлексії – 2 б.
3. Самостійність – 1 б.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

№ МКР	Форма проведення	Критерії оцінювання	Кількість балів
МКР 1	Письмова форма	1. Здатність продемонструвати теоретичні знання змісту модуля	20 балів
		2. Грамотність письмового мовлення	5 балів
МКР 2	Письмова форма; виконання аналітичного завдання	1. Здатність продемонструвати теоретичні знання змісту модуля	10 балів
		2. Здатність до аналізу особливостей психічного розвитку та формування особистості при різних формах порушень психофізичного розвитку.	10 балів
		3. Грамотність письмового мовлення	5 балів
МКР 3	Письмова форма; виконання аналітичного завдання	1. Здатність продемонструвати теоретичні знання змісту модуля	10 балів
		2. Здатність до аналізу особливостей психічного розвитку та формування особистості при різних формах порушень психофізичного розвитку.	10 балів
		3. Грамотність письмового мовлення	5 балів
МКР 4	Письмова форма; виконання практичного завдання	1. Здатність продемонструвати теоретичні знання змісту модуля	10 балів
		2. Здатність до	10 балів

		використання теоретичних знань про особливості психічного розвитку при різних типах порушень у межах корекційно-розвивальної та соціально-реабілітаційної роботи.	
		3. Грамотність письмового мовлення	5 балів

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Письмова.

Критерії оцінювання завдань

За перше завдання (репродуктивного характеру) – тах 10 балів за правильну відповідь, яка демонструє знання і розуміння теоретичного матеріалу.

За друге завдання (аналітичне) – тах 10 балів за правильну, розгорнуту відповідь, з наявним аналізом та аргументацією власної позиції щодо змісту питання.

За третє завдання (практичне) – тах 20 балів за правильну, розгорнуту відповідь, яка на достатньо високому рівні презентує сформованість у студента професійних компетентностей у сфері практичної діяльності соціального працівника з дітьми з особливими освітніми потребами

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

Питання репродуктивного і аналітичного характеру

1. Сутність спеціальної психології.
2. Концепції та теорії інвалідизації.
3. Історія становлення спеціальної психології.
4. Предмет та задачі спеціальної психології.
5. Взаємозв'язок спеціальної психології з іншими галузями психології.
6. Взаємозв'язок спеціальної психології з іншими науками.
7. Принципи спеціальної психології.
8. Методи спеціальної психології.
9. Чинники порушень в психічному розвитку.
10. Класифікація порушень психічного розвитку.
11. Онтогенез та дизонтогенез.
12. Сутність феномену порушення розвитку.
13. Характеристика понять: норма, патологія, дефект, інвалідність.
14. Структура порушення розвитку.
15. Механізми формування системних порушень в розвитку психіки.

16. Загальні та специфічні особливості відхилень розвитку.
17. Компенсація, корекція та реабілітація, як категорії спеціальної психології.
18. Депривація, як причина та наслідок порушення розвитку.
19. Загальна характеристика особистісних особливостей дітей та підлітків з порушеннями розвитку.
20. Загальна характеристика дизонтогеній за типом ретардації.
21. Олігофренія та її класифікація за етіологією.
22. Чинники виникнення розумової відсталості.
23. Ступені розумової відсталості.
24. Класифікація психічного недорозвитку (за Д.М.Ісаєвим).
25. Загальна характеристика психічного розвитку розумово відсталих дітей.
26. Затримка психічного розвитку.
27. Чинники виникнення ЗПР.
28. Класифікація дітей з ЗПР (за К.С.Лубовським).
29. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ЗПР.
30. Сутність сурдопсихології, предмет та задачі.
31. Чинники порушень слуху.
32. Класифікація порушень слуху.
33. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями слуху.
34. Тифлопсихологія – предмет та задачі.
35. Чинники порушення зору.
36. Класифікація порушень зору.
37. Загальна характеристика особливостей психічного розвитку дітей з порушеннями зору.
38. Логопсихологія – предмет та задачі.
39. Чинники первинних мовних порушень.
40. Класифікація мовних порушень.
41. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями мовлення.
42. Порушення опорно-рухової сфери – дитячий церебральний параліч (ДЦП).
43. Чинники виникнення ДЦП.
44. Форми ДЦП.
45. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ДЦП.
46. Загальна характеристика поняття розладів аутистичного спектра.
47. Класифікація розладів аутистичного спектра.
48. Базові діагностичні критерії розладів аутистичного спектра.
49. Основні положення про розлади аутистичного спектра.
50. Характеристика особистості дитини з розладами аутистичного спектра.
51. Методи та методики діагностики дітей різних категорій з особливостями психофізичного розвитку.

52. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку.

53. Суб'єкти впливу корекційно-розвивальної роботи.

54. Професійно важливі якості психолога для роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку.

Питання практичного характеру

1. Окресліть основні напрями корекційно-розвивальної та соціально-реабілітаційної роботи з дитиною з порушеннями психофізичного розвитку (опис буде надано на екзамені).

2. Проаналізуйте проблемний кейс (опис буде надано на екзамені), наведіть найкращий, на Вашу думку, можливий спосіб вирішення ситуації.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична картка дисципліни «Спеціальна психологія»

Разом: 120 год., лекції – 28 год., семінарські заняття – 28 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 26 год., семестровий контроль – 30 год.

Модулі	Модуль I.			Модуль II.			Модуль III.			Модуль IV.	
Назва модуля	Вступ до спеціальної психології			Дизонтогенез інтелектуального розвитку та при мовленнєвих порушеннях			Особливості дизонтогенезу при інших типах порушення психофізичного розвитку			Специфіка корекційно-розвивальної та соціально-реабілітаційної роботи з дітьми з порушеним розвитком	
Бали за модуль	66 балів			80 балів			68 балів			49 балів	
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Теми лекцій	Предмет, завдання спеціальної психології. Зв'язок спеціальної	Закономірності нормального та порушеного розвитку. Типи	Теоретичне підґрунтя аналізу структури порушеного розвитку.	Дизонтогенез інтелектуального розвитку: особливості психічних процесів та соціального	Клініко-психологічні особливості та формування особистості дітей із затримкою психічного	Особливості психічного та соціального розвитку дітей із мовленнєвими порушеннями	Психічний та соціальний розвиток при сенсорних порушеннях	Клініко-психологічні особливості та становлення особистості дитини при порушеннях опорно-	Клініко-психологічні особливості та становлення особистості при аутизмі	Стратегічні напрями корекційно-розвивальної та соціально-реабілітаційної роботи з дітьми з порушеннями розвитку	Модифікація методів та методик роботи з дітьми з порушеним розвитком
Бали за лекції	1	1	1	2	2	1	2	1	1	1	1
Теми семінарських занять	Предмет, завдання спеціальної психології. Зв'язок спеціальної	Закономірності нормального та порушеного розвитку. Типи дизонтогенезу.	Теоретичне підґрунтя аналізу структури порушеного розвитку	Дизонтогенез інтелектуального розвитку: особливості психічних процесів та соціального	Клініко-психологічні особливості та формування особистості дітей із затримкою психічного	Особливості психічного та соціального розвитку дітей із мовленнєвими порушеннями	Психічний та соціальний розвиток при сенсорних порушеннях	Клініко-психологічні особливості та становлення особистості дитини при порушеннях опорно-	Клініко-психологічні особливості та становлення особистості при аутизмі	Стратегічні напрями корекційно-розвивальної та соціально-реабілітаційної роботи з дітьми з порушеннями розвитку	Модифікація методів та методик роботи з дітьми з порушеним розвитком
Бали за семінарські заняття	10 + 2 бали		10 + 1 бал	10 + 2 бали	10 + 2 бали	10 + 1 бал	10 + 2 бали	10 + 2 бали		10 + 2 бали	
Самостійна робота	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)
Види контролю	Модульний контроль 1 (25 балів)			Модульний контроль 2 (25 балів)			Модульний контроль 3 (25 балів)			Модульний контроль 4 (25 балів)	

Всього: 263 бал. $K = 263 / 60 = 4,38$

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. Бочелюк В.Й., Турубарова А.В. Психологія людини з обмеженими можливостями. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 264 с. – Режим доступу: <https://westudents.com.ua/knigi/528-psihologya-lyudini-z-obmejenimi-mojlivostyami-bochelyuk-vy.html>
2. Государев Н.А. Специальная психология: Учебное пособие. – М. : Ось-89. 2008. – 288 с. – Режим доступу: <http://www.klex.ru/b93>
3. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Л.В. Кузнецова, Л.И.Переслени, Л.И. Солнцева и др.; Под ред. Л.В. Кузницовой. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. — 480 с. – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/4017919/>
4. Специальная психология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. И. Лубовский, Т. В. Розанова, Л. И. Солнцева и др.; Под ред. В.И.Лубовского. — 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 464 с. – Режим доступу: <http://www.klex.ru/cog>
5. Специальная психология: учебное пособие / Е. С. Слепович и др.; Под ред. Е. С. Слепович, А. М. Полякова. – Минск: Высшая школа, 2012. – 511с. – Режим доступу: <http://vshph.com/upload/inf/978-985-06-2186-3.pdf>

Додаткова:

1. Аппе Ф. Введение в психологическую теорию аутизма / Франческа Аппе; [пер. с англ. Д.В.Ермолаева]. – Москва: Теревинф, 2006. – 216 с.
2. Калягин В. А. Логопсихология: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. А. Калягин, Т.С.Овчинникова. – М. : Издательский дом «Академия», «2007. – 320с.
3. Лебединская К.С., Никольская О.С. Диагностика раннего аутизма. – М.: Просвещение, 1991. – 250 с.
4. Нарушения зрения у детей раннего возраста. Диагностика и коррекция: Методическое пособие / Л.И. Фильчикова, М.Э. Бернадская, О.В. Парамей. – М. : Издательство «Экзамен», 2004. – 192 с.
5. Никольская О.С. Аффективная сфера человека. Взгляд сквозь призму детского аутизма. – М.: Центр лечебной педагогики, 2000. – 364 с.
6. Никольская О.С., Баенская Е.Р., Либлинг М.М. Аутичный ребенок. Пути помощи. – М.: Теревинф, 1997. – 342 с.
7. Петрова В.Г. Психология умственно отсталых школьников: Учебное пособие / В.Г. Петрова, И.В. Белякова. – М. : Академия, 2002. – 160 с.
8. Питерс Т. Аутизм: От теоретического понимания к педагогическому воздействию: Книга для педагогов-дефектологов. - М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2002. - 240с.
9. Синьова Є. П. Тифлопсихологія. Психологічні особливості людей з глибокими порушеннями зору : підручник / Є. П. Синьова. - К. : «Знання», 2008. - 365 с.

- 10.Скрипник Т.В. Феноменологія аутизму : Монографія. – К.: Видавництво «Фенікс», 2010. – 368 с.
- 11.Сорокин В. М. Специальная психология: Учеб. пособие / под. научн. ред. Л. М. Щипицыной. – СПб. : «Речь». 2003. – 216 с.
- 12.Янушко Е.А. Игры с аутичным ребенком. Установка контакта, способы взаимодействия, развитие речи, психотерапия. – М.: Теревинф. 2004. – 140 с.

9. Додаткові ресурси (за наявності)